

**TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU**

**MENEMEN R TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU ZİYARETİ
(Rapor No: 2019/ 17)**

(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 23/09/2019 tarih ve 2019/57 sayılı kararında oy çokluğu ile kabul edilmiştir)

Eylül 2019

İçindekiler

KISALTMALAR

1. GİRİŞ

1. 1. ZİYARET YÖNTEMİ.....

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MENEMEN R TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....

2.1.1. FİZİKSEL KOŞULLAR.....

2.1.2. KURUM PERSONELİ

2.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.2. PERSONEL

3.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLARA DAİR TUTUM, DAVRANIŞ VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.3.1. Tedavi ve Bakım Hizmetleri.....

3.3.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

3.3.3. Şikayet Prosedürleri

3.3.4. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler.....

3.3.5. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim.....

3.3.6. Beslenme.....

4. TAVSİYELER

4.1.Ceza İnfaz Kurumu İdaresine Yönelik Tavsiyeler

4.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

4.3 Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler.....

4.4. Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler.....

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkencenin veya İnsanlıkdışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
AIHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
CAT	: Birleşmiş Milletler (BM) İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
EHS	: Engelli Hakları Sözleşmesi
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	: Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylayarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, OPCAT bağlamında Kurumun ziyaret düzenlediği kurumlardan birisidir.
5. Ziyaret heyetinde Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu üyesi M... A..., Hakim M... S... Ç..., Hakim G... D... K..., Hakim H... U..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı M... S... ile Uzm. Psikolog A... Ö... yer almıştır. Ayrıca İzmir Valiliğine yapmış olduğumuz talep ile Menemen İlçe Sağlık Müdürlüğünde görevli Dr. S... O... ziyaret süresince heyetimize eşlik etmiştir.

¹ Uluslararası Af Örgütü, Combating Torture: A Manual for Action, 1. Baskı, Londra, 2003, s. 141-142.

6. Bu rapor, 6701 sayılı Kanununun 9/1-j maddesine ve 6701 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 96/3 maddesine binaen alınan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 19/02/2019 tarih ve 76 nolu toplantısında alınan karar kapsamında ve UÖM Birimi Ziyaret Takvimi çerçevesinde 12/04/2019 tarih ve 16949670-679-E. 190 sayılı Başkanlık Görev Emri ile 18 Nisan 2019 tarihinde habersiz olarak gerçekleştirilen Menemen R Tipi Ceza İnfaz Kurumu izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

1.1. ZİYARET YÖNTEMİ

7. Ziyaret, Kurum² Müdürü ve Kurum 2. Müdürü ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Ardından sırasıyla çamaşırhane, revir, hasta kayıtlarının ve ilaçların tutulduğu sağlık odası, fizik tedavi ve rehabilitasyon odası, diş hekimi muayenehanesi, yumuşak oda ziyaret heyeti tarafından gezilmiştir. Sağlık odasında mahpuslara ait rastgele seçilen bazı kayıt evrakları ve mevcut bulunan tıbbi malzemelerin son kullanma tarihleri kontrol edilmiştir. Daha sonra farklı suç gruplarının barındırıldığı koğuşlar gezilerek mahpuslarla³ birebir ve toplu görüşmeler gerçekleştirilerek memnun oldukları ve olmadıkları hususlar anlaşılmaya çalışılmıştır. Öğle yemeği Kurumun personel yemekhanesinde yenilmiştir. Öğle yemeği sonrası ziyaret heyeti ikiye ayrılmış ve bir grup mahpuslarla yaptıkları görüşmelere devam ederken diğer grup ceza infaz kurumunun açık kısmında bulunan ve kapalı kısma da hizmet sağlayan mutfak, ortak yemekhane, çamaşırhane, berber, terzi, ısı merkezi, su deposu ve bahçede incelemelerde bulunmuştur. Kurum psikoloğu ve sosyal hizmet uzmanı ile özel olarak gerçekleştirilen görüşmenin ardından idare ile son görüşme gerçekleştirilmiştir. Son görüşme Kurum idarecilerinin yanı sıra Kurum aile hekimi ve sorumlu Jandarma komutanı ve Kurumdan sorumlu Menemen Cumhuriyet Savcısı da katılmıştır. Kuruma ilişkin ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış mahpuslarla yapılan görüşmeler sonucu yaşandığı iddia edilen bazı olaylara ilişkin kamera kayıtları incelenmiştir.
8. Kurum idaresi, ziyaret heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, heyetin bütün birimlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemleri almış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır.

² Bu raporda kullanılan “Kurum” sözcüğü, Menemen R Tipi Açık ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun Kapalı Kurumunu ifade etmektedir.

³ Bu raporda kullanılan “mahpus” sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülere ifade etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Açık Ceza İnfaz Kurumu ile birlikte aynı kampüs içerisinde yer alan ve doğuştan ya da sonradan meydana gelen fiziksel veya ruhsal engelli, hasta ve bakıma muhtaç kadın, erkek ve çocuk mahpusların barındırıldığı, Rehabilitasyon Tipi Ceza İnfaz Kurumudur.
10. Kurum 2015 yılı Aralık ayında faaliyete başlamıştır. 2016 yılı Haziran ayında R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü birleştirilmiştir.⁴ Açık ve Kapalı R Tipi Ceza İnfaz Kurumu aynı kampüs içerisinde yer almakta ve yemeklerin hazırlandığı mutfak, gıda deposu, genel çamaşırhane, ısı merkezi, su depoları, terzi açık kısımda bulunmaktadır. Bu şekilde Kurumun birçok hizmeti açık kısım aracılığıyla sağlanmaktadır.
11. Kurumda bakıma muhtaç, hasta hükümlü ve tutuklular kalmaktadır. Kurumda; mahpusların almış oldukları cezaların infazı gerçekleştirilmek ile birlikte gerekli bakım ve tedavileri yapılmaktadır. Sağlık faaliyetleri Kurum tabipliği tarafından yürütülmektedir ve 24 saat kesintisiz olarak sağlık hizmeti sağlanmaktadır.

2.1.1. CEZA İNFAZ KURUMUNUN FİZİKSEL KOŞULLARI

12. Menemen R Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu 9793 metrekarelik alan üzerinde 6110 metrekarelik kapalı alanda, açık kısmı 5417 metrekarelik alanda kurulmuş olup Kurumun kapalı kısmı hasta ve bakıma muhtaç mahpuslar için 151 kişi kapasitelidir. İşçi koğuşu için kapasite arttırılmış, 161 kişilik kapasiteye ulaştırılmıştır.
13. Kurumda 13 m²'lik 12 adet tek kişilik, 27 m²'lik 46 adet 3 kişilik, 1 adet 10 kişilik mahpus koğuşu ve 1 kişilik geçici koğuş bulunmaktadır. Toplamda 60 koğuş içerisinde 161 yatak mevcuttur. İlgili mevzuat uyarınca almış olduğu cezasının infazı nedeniyle tek başına tutulması gereken hükümlü ve tutukluların tek kişilik odalarda kalması sağlanmaktadır.
14. Kurumda 6 blok içerisinde, mahpus koğuşları, 6 adet havalandırma bahçesi, 3 adet avukat görüş odası, 1 adet SEGBİS odası, 8 adet kapalı görüş yeri, 1 adet açık görüş yeri, telefonla görüşme alanları bulunmaktadır.
15. Mahpusların tüm muayene, ilaç ve hastane kayıtlarının saklandığı sağlık dosyaları ve sağlık personeli tarafından takip edilen ilaçları ile acil müdahale durumunda kullanılacak bazı tıbbi

⁴ Kurumun açık kısmında ise hasta, bakıma muhtaç hükümlülerin yanı sıra savcılık emri ile gelen ve sağlık hizmeti ihtiyacı bulunmayan hükümlüler de bulunmaktadır.

malzemeler ayrı bir odada tutulmaktadır. Kurum içinde dış hekiminin ayrı muayenehanesi ve fizyoterapi yapılırken kullanılan FTR Ünitesi bulunmaktadır.

16. Kurumdaki her odada tuvalet ve banyo bulunmaktadır. Her hükümlü ve tutuklu için mevsimine uygun örtünme eşyası ve dolap mevcut olup, ayrıca her odaya Kurum müdürlüğü tarafından buzdolabı ve televizyon verilmektedir. Ziyaret esnasında gezilen bazı odalarda kalan mahpusların ihtiyacına göre masa ve sandalye bulunduğu görülmüştür.
17. Oda pencereleri mahpusların havalandırma bahçelerine açılmakta olup, pencerelerde parmaklık bulunmamaktadır.
18. Oda kapılarının üzerinde kapıyı açmadan odanın içini görmeyi sağlayacak ve mahremiyeti bozmayacak şekilde ufak bir pencere bulunmaktadır.
19. Kurumda 10 adet yumuşak oda bulunmaktadır. İdare tarafından söz konusu odaların tecrit için kullanılmadığı, Kurumda tutulanların engelli ve hasta olmalarından dolayı tecrit odalarının hayati risk taşıyabileceği bu nedenlerle daha çok depo olarak faydalandığı ifade edilmiştir. Ziyaret günü itibariyle yalnızca bir defa 17 dakika tecrite başvurulduğu bildirilmiştir.⁵
20. Kurumun içme suyu İZSU şehir şebekesi hattından ve iki adet kuyudan sağlanan suyun arıtılması ile sağlanmaktadır. Kurumda kantin bulunmakta olup, burada da içme suyu satılmaktadır.
21. Kurumda çamaşırhane hizmeti verilmektedir. Açık ceza infaz kurumunda genel olarak kampüse hizmet eden çamaşırhane bölümü ve ayrıca kapalı kısımda mahpusların kişisel çamaşırlarının yıkandığı çamaşır odası bulunmaktadır.
22. Kurumun iç ve dış gözetimi 24 saat kayıta bulunan güvenlik kameraları ile yapılmaktadır.
23. Kurumda açık spor alanı bulunmaktadır.
24. Kurumunda içinde olduğu kampüs içerisinde bir ısı merkezi bulunmakta olup, tüm kampüsün ısıtılması doğalgaz kazanlı kalorifer sistemi ile buradan sağlanmaktadır. Merkezde 7 adet sıcak su deposu ve doğalgaz ısıtma sistemleri mevcuttur. Kurumun ısınması odalar için yerden ısıtılmalı sistem ile gerçekleştirilmektedir. Koridor ve ortak alanlarda ise petekler bulunmaktadır.

2.1.2. CEZA İNFAZ KURUMU PERSONELİ

25. Kurumda 232 personel görev yapmaktadır. Meslek gruplarına göre; 1 Kurum müdürü, 2 adet 2. Kurum müdürü, 2 idare memuru, 1 sayman, 2 psikolog, 1 sosyal çalışmacı, 7 infaz koruma baş memuru, 143 infaz ve koruma memuru, 1 ambar memuru, 3 bilgisayar

⁵ Kayıt defterine göre 24/04/2018 tarihinde 10+7 dakika şeklinde uygulanmıştır.

- işletmeci, 6 katip, 5 sağlık memuru, 2 bilgisayar teknisyeni, 3 elektrik teknisyeni, 3 sıhhi tesisat teknisyeni, 1 gıda teknisyeni, 3 aşçı, 1 kaloriferci, 16 şoför, 5 hizmetli bulunmaktadır.
26. Sürekli işçi kadrosunda 2 pratisyen hekim, 3 sağlık personeli, 18 hasta bakıcı, 1 unlu mamuller ustası görev yapmaktadır. Sürekli işçi ve hizmetli kadrosu dışında olan tüm personelin eğitim durumu en az lise olmak üzere, ön lisans ve lisans düzeyindedir.
27. Kurumda görev yapan personellerin meslek içi eğitimleri Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün onayı ile eğitim merkezlerinde verilmektedir. Halen görev yaptıkları birimlere göre de eğitim almaları sağlanmaktadır. Eğitimler, Uyap veri girişi eğitimini, infaz, sağlık, personel, ziyaret kayıt, uygulamalı yangın eğitimi, ilk yardım ve sağlık eğitimlerini kapsamakta olup, halen personellerin eğitim planlaması yapılmakta olduğu ifade edilmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından planlanan hizmet içi eğitimlerde insan hakları eğitimi ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin dersler verildiği, ayrıca personellere hassas gruplara yaklaşımlar konusunda da ders verildiği bildirilmiştir.
28. Kurumda çalışmakta olan tüm personeller 24 saat esasına göre vardiyalı ve gündüz personeli olarak görev yapmaktadır. Vardiyalı personeller gündüz 08-20 ve gece 20.00-08.00 saatlerinde 4 vardiya değişimli olarak görev yapmaktadır. Gündüz personelleri 08.30-17.30 saatleri arasında çalışmaktadır.
29. Kurumda iş yurdu bulunmakla birlikte iç hizmetlerde çalıştırılan 7 hükümlü Genel Bütçe kaleminden maaşlarını almaktadır.
30. Kurumda 108 personel hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı, bu personellerden 47'si hakkında adli soruşturma talep edildiği ve adli işlem yapılan personellerden 17 tanesi hakkında mahpusların iddiaları nedeniyle 6 ayrı dosyadan işlem yapıldığı bilgisi verilmiştir.

2.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

31. Kurumda 96'sı hükümlü ve 13'ü tutuklu olmak üzere toplamda 109 mahpus bulunmaktadır.
32. Kurumunda bulunan engelli hükümlü ve tutuklu sayısı 102'dir. Bunlardan 2 tanesi görme engelli, 3 tanesi konuşma ve işitme engelli, 41 tanesi ortopedik engelli ve 56 kişi ise kronik hastalıklardan dolayı engellidir. Kurumda Adli Tıp sürecinde olup geçici olarak burada bulunan tutuklu ve hükümlü yoktur.
33. Kurumda 1 çocuk tutuklu ve 4 kadın hükümlü bulunmakta olup, annesi yanında kalan çocuk yoktur. Çocuk mahpusun ameliyat olması nedeniyle getirildiği, kısa süre sonra tedavisi tamamlandığında Kurumdan ayrılacağı bildirilmiştir.

34. Kuruma getirilen mahpusların kabul öncesi darp, cebire ilişkin ilk beden muayeneleri yapıp kayıtlarının oluşturulduğu sonrasında mahpusların eşyaları X-Ray cihazından geçirilerek koğuştta bulundurulması zararlı eşyalarının depoya alındığı, Adalet Bakanlığı Genelgelerine uygun olarak vücut aramasının yürüeyebilen mahpuslar için yapıldığı; ağır engelli mahpusların ise sadece kaba üst aramasının yapıldığı ifade edilmiştir.
35. 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. maddesi 1, 2 ve 6. fıkraları⁶ kapsamında hastalığı nedeni ile hapis cezasının ertelenmesi kararı verilebilmesi ile ilgili olarak kişinin cezaevine kabulü gerçekleştikten sonra kurum hekimi tarafından genel fiziki muayenesi yapılmaktadır. Muayene yapan hekimin hazırladığı sağlık raporu ile kişinin kurumda kalıp kalamayacağına ilişkin ilk tespit yapılmaktadır. Söz konusu rapor doğrultusunda mahpus hakkında resen ceza tehiri işlemleri başlatılarak mahpusun 3. basamak hastane olan İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevki sağlanmaktadır. Hastanede Sağlık Heyeti işlemleri tamamlandıktan sonra mahpuslar haklarında sağlık kurulu raporu düzenlenmektedir. Düzenlenen sağlık kurulu raporuna istinaden mahpusların İstanbul Adli Tıp Kurumuna sevki sağlanmaktadır. Düzenlenecek adli tıp raporuna istinaden hükümlü ve tutukluların ceza tehiri işlemleri ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından sonuçlandırılmaktadır. Ceza tehiri işlemi, mahpusun toplum güvenliğini tehlikeye düşüreceğ olması halinde savcılık kararı ile iptal edilebilmektedir. Ağır hasta tutuklu ve hükümlülerle ilgili olarak, Adli Tıp Kurumu'na düzenlenen ya da Adalet Bakanlığı'na belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumu'na onaylanan raporda cezanın infazının geri bırakılmasına dair karar verilmesi halinde, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca, infazın ertelenmesinin toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturup oluşturmayacağı kıstası değerlendirilerek sonuca varılmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından uygun görülmemesi durumunda kişilerin cezası ertelenmemektedir.
36. Kurum idaresi tarafından, bazı zamanlarda da mahpusların ceza tehirinin kabul edilmesine rağmen, mahpusun gidecek yeri olmaması veya ailesi tarafından kabul edilmemesi gibi

⁶ **Madde 16-** (1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanununun 57 nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır.

(2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.

(6) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı üçüncü fıkrada belirlenen usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir.

durumların yaşandığı, bu mahpusların yerleştirilebileceği yer olmadığından, bazen idarenin kendi inisiyatifi ile kurumda kalmalarının sağlanmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.

37. Son 1 yıl içerisinde Kurumda bulunan mahpuslarla ilgili, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda düzenlenen disiplin cezalarından toplamda 111 disiplin cezası verildiği ve mahpuslara ilişkin adli olarak yaşanan olayların ilgili mercilere bildirildiği tespit edilmiştir.
38. İdare tarafından verilen bilgilere göre, 01/06/2015 – 19/03/2019 tarihleri arasında Kurumda barındırılan mahpuslardan 76 kişinin tedavisi tamamlanmış ve geldikleri ceza infaz kurumlarına iade olmuştur. Mahpuslardan 55 tanesinin cezası ertelenmiş ve 33 mahpus Kurumda vefat etmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

- *Fiziksel Koşullar*

39. Kurumun genel olarak fiziksel koşullarının iyi halde olduğu gözlemlenmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla yaklaşık 4 yıldır hizmet veren Kurumun içi bakımlı ve yenidir.
40. Ziyaret esnasında bazı odaların duvarların içinden gelen kısa, kesik demir parçaları çıktığı gözlemlenmiş ve mahpusların kendilerine zarar vermemeleri amacıyla idareye bildirilmiştir.
41. Kurum binası ilk yapılış aşamasında engelli ve hasta mahpusların ihtiyaçlarına uygun olarak yapılmamış olup, daha sonra binanın kullanım amacına uygun hale getirilmeye çalışılmıştır. Ancak Kurumda özelliği itibarıyla hasta ve engelli mahpuslar barındırılmasına ve bir takım yenilemeler yapılmasına rağmen binanın erişilebilirlik şartlarını karşılamada yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Örneğin, koğuşların içlerinde bulunan tuvaletlerin kapısı yeterli genişlikte değildir. Bu durum engelli mahpusların tuvalet kullanımı konusunda sıkıntı oluşturmaktadır. Ayrıca tuvalet içinde tutamaç bulunmamaktadır. Lavabolarda bulunan aynalar ayağa kalkamayacak durumdaki mahpuslar bakımından yüksekte kalmaktadır. Bununla beraber Kurum idarecileri fiziki yapının engelli kullanımına uygun olmadığını ancak görevli personellerin mahpuslara yardımcı olmaları ile sıkıntıları aşmaya çalıştıklarını beyan etmişlerdir.

- *Hijyen*

42. Kurumda odalar, tuvalet ve banyolar personel tarafından günlük olarak temizlenmektedir. Genel olarak bina içinin ve odaların temiz olduğu gözlemlenmiştir. Koridorların büyük

makinelerle temizlendiği, odaların içlerinde ise el ile paspas yapıldığı bildirilmiştir. Ek olarak, mahpuslar kendi imkânlarıyla da temizlik yaptıklarını söylemişlerdir. Mahpusların talebi ile kendilerine temizlik malzemesi verilmektedir.

43. Kurumda 24 saat temiz suya erişim bulunmaktadır. İdare tarafından, sıcak suyun bahar ve yaz aylarında güneş enerjisi panelleri ile sağlandığı, ayrıca 7 adet doğal gaz ile ısıtılan sıcak su deposu bulunduğu, bu sayede 24 saat sürekli ve sınırsız olarak verildiği bildirilmiştir. Suya erişime ilişkin genel olarak şikâyette bulunulmamış ancak bazı mahpuslar tarafından odalarda sıcak suyun her zaman bulunmadığı, bazen kesintiler yaşandığı belirtilmiş olup, yapılan kontrolde açılan musluklardan birkaç dakika içinde sıcak su geldiği gözlemlenmiştir.
44. Mahpuslar haftada iki gün banyo yaptırılmaktadır. Bu günler dışında banyo ihtiyacı olanlara da imkân sağlanmaktadır. Ayrıca, engelli mahpusların öz bakımları hastabakıcılar tarafından düzenli olarak yapılmaktadır. Genel olarak banyo yapmak konusunda veya öz bakımlarının sağlanmasına ilişkin mahpusların şikâyetleri olmamıştır.
45. Kurumun haşerelere karşı ilaçlanması için özel bir şirket ile anlaşması olduğu bildirilmiştir. Ayrıca ilgili belgeler ve faturalar sunulmuştur. Buna göre her ay düzenli olarak tüm Kuruma içten ve dıştan ilaçlama yapılmaktadır. Ayrıca Kurum idaresi tarafından temizlik için kullanılan malzemelerin alerjen içermeyen Koak bazlı olduğu, hijyen şartlarına dikkat edildiği ifade edilmiştir.
46. Kurum binası içinde çamaşırhane hizmeti verilmektedir. Mahpusların çamaşırları haftalık olarak isimlerinin yazdığı file torbalarla toplanmakta, çamaşırhanede yıkanmakta ve kendilerine geri verilmektedir. Sağlık ve hijyen gerekçesiyle her bir mahpusun çamaşırlarının teker teker ayrı olarak yıkandığı, çamaşırhanenin ve yıkanmış olan çamaşırların temiz ve hijyenik olduğu gözlemlenmiştir.
47. Açık ceza infaz kurumu kısmında bulunan genel çamaşırhanede ise 3 adet sanayi tipi çamaşır makinesi ve kurutma makinesi bulunmaktadır. Tüm kampüste bulunan mahpuslara verilen nevresim, battaniye, yastık gibi malzemeler açık ceza infaz kurumunda bulunan sanayi tipi çamaşır makinelerinde yıkanmakta, kurutup ütülenerak mahpuslara verilmektedir. Yıkanmış olan malzemelerin ayrı ayrı tutulduğu, hepsinin temiz ve ütülü oldukları görülmüştür. Çamaşırlarının yıkanmasına ilişkin olarak herhangi bir şikâyette bulunulmamıştır.
48. Mahpuslar yasal mevzuata uygun olarak kendi kıyafetlerini giyebilmektedir. Bununla beraber bazı ihtiyaç sahibi mahpuslar için Adalet Bakanlığı destekli “Elele Butik” isimli yerden kıyafet temin edildiği öğrenilmiştir.

3.2. PERSONEL

49. Kurumda bulunan 143 infaz ve koruma memuru, 7 infaz ve koruma baş memuru ile Kurumun iç güvenliği sağlanmaktadır. İdare tarafından, Kurumun kapalı ceza infaz kurumu olmasının yanı sıra kalan mahpusların hasta ve engelli olması nedeniyle infaz koruma memurları için zor çalışma şartlarının bulunduğu, psikolojik olarak personeli yıpratmış ve bu nedenle hem mahpuslar hem personeller yönünden sorun oluşmaması amacıyla çaba gösterildiği bildirilmiştir. İdare, personellere yönelik şikâyetlerin kendilerine iletiildiği anda değerlendirildiğini, personelin birçok konuda ve özellikle öfke kontrolü konusunda eğitildiğini, R Tipi ceza infaz kurumunda çalışanların rotasyona tabi olduğunu ve 8-9 aylık periyodlarla açık ve kapalı kısım arasında yerlerinin değiştirildiğini ifade etmiştir.
50. Sürekli işçi kadrosunda çalıştırılan 18 adet hasta bakıcı mahpusların günlük ihtiyaç ve aktivitelerinin yerine getirilmesini sağlamaktadır. Bu hasta bakıcılar bir günde 3 kişi (2 erkek, 1 kadın) olmak üzere vardiyalı olarak çalışmaktadır. Gün içerisinde hafta içi 9, cumartesi 8, Pazar günleri ise 3 hasta bakıcı görev yapmaktadır. Ancak çalışan hasta bakıcı sayısı yeterli olmadığı için Kurumda bir iç hizmet koğu oluşturulmuştur.
51. Kurumda 02/04/2018 tarihinden itibaren sürekli işçi kadrosuna geçerek görev yapmakta olan 2 pratisyen hekim⁷, Sağlık Bakanlığına bağlı olarak tam gün görev yapan 1 dış hekimi, Menemen Devlet Hastanesinden görevlendirilen ve haftada bir gün görev yapan Uzman Psikiyatri Doktoru ve on beş günde bir görevlendirilerek gelen Uzman Fizik Tedavi Doktoru olmak üzere 5 hekim çalışmaktadır. Ayrıca Salı ve Cuma günleri olmak üzere haftada iki gün fizyoterapist gelmektedir. Mahpuslar istedikleri zaman Kurum hekimlerine ulaşabildiklerini ancak fizyoterapi için çok sıra beklediklerini ve daha sık olması yönünde talepte bulduklarını ifade etmişlerdir. Kurum idaresi 2018 Nisan ayı öncesi 2 fizyoterapist geldiğini ve haftada 25 kişinin terapiye alındığını, şimdi ise tek fizyoterapist geldiğini haftada sadece 10 kişinin fizyoterapiye alınabildiğini, bu nedenle istenilen sıklığın sağlanamadığını ifade etmişlerdir.
52. Kurumda görevli 2 psikolog ve 1 sosyal çalışmacı ile psiko-sosyal servis hizmeti sağlanmaktadır. Ziyaret esnasında görüşülen bazı mahpuslar psikologların odalarını dolaşarak kendileri ile görüştiklerini, oysa özel olarak görüşmelerinin daha iyi olacağını söylemişlerdir. Kurum idaresi tarafından konuya ilişkin olarak mahpusların talep etmeleri durumunda psikolog ile bire bir görüşmelerinin sağlandığı ifade edilmiştir. Psikolog ile bire

⁷ Bu tarih öncesinde Kurumda bir özel hastaneden hizmet alımı yöntemiyle 24 saat nöbet usulü çalışan hekim bulundurulduğu bildirilmiştir.

bir görüşebildiğini ve memnun olduklarını söyleyen mahpuslar olmuştur. Bunun dışında herhangi bir şikâyetle bulunulmamıştır.

53. Kurumda bulunan sağlık personeline yönelik herhangi bir şikâyetle bulunulmamıştır. Mahpuslar hasta bakıcı personelin tutum ve davranışlarından genel olarak memnun olduklarını ancak sayılarının yetersiz kalabildiğini ifade etmişlerdir. Tüm mahpusların ihtiyaçlarının hasta bakıcılar aracılığıyla sağlandığı düşünüldüğünde mevcut hasta bakıcı sayısının artırılması gerektiği İdare tarafından da kabul edilen bir durumdur.

3.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILANLARA DAİR TUTUM, DAVRANIŞ VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.3.1. Tedavi ve Bakım Hizmetleri

54. Sağlık faaliyetleri Kurum tabipliği tarafından yürütülmektedir. Kurum tabipliğinde 2 aile hekimi, 1 geçici görevli diş hekimi, kadrolu 5 sağlık memuru, işçi kadrosunda 3 acil tıp teknisyeni, ayrıca sağlık hizmetlerinde yardımcı olması için 1 infaz koruma baş memuru, 2 infaz ve koruma memuru yer almaktadır.
55. Kurum tabipliğince kurumda bulunan hükümlü tutuklu, kurum personeli ve bakmakla yükümlü oldukları aile bireylerine yönelik sağlık hizmeti ve poliklinik hizmeti sunulmaktadır. Kurumda sağlık hizmetleri 24 saat kesintisiz olarak sağlanmaktadır.
56. Kurum idaresinden alınan bilgilere göre, Kuruma yeni gelen hükümlü ve tutuklunun ilk kabulünde sağlık personeli tarafından muayeneleri yapılmakta, kişinin konuşup konuşamadığı, yürüyüp yürüyemediği, yatalak olup olmadığı gibi hususlarda öz bakım becerilerinin tespit edilmektedir. Yapılan ilk muayene ve tespitlere ilişkin formlar doldurularak Kurum idaresine bildirilmektedir. Bu formlar doğrultusunda mahpusların sağlık durumuna uygun elverişli odalara yerleştirilmesi ve revirde tedavi ve muayenelerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli koşullar sağlanmaktadır. Kuruma ilk defa gelen mahpusların kan gruplarının belirlenmesi için kan grubu tetkiki yapılmaktadır.
57. Hükümlü ve tutukluların muayenelerinin yapılarak gerekli ilaç tedavisinin düzenlenmekte olduğu, düzenlenen reçetelerin Kurumun anlaşmalı eczanelerinden aynı gün içerisinde temin edildiği ve yazılan ilaçlardan kontrole tabi olanların günlük dozlar halinde kontrollü olarak verildiği ifade edilmiştir. Kurum içinde mahpusların ilaçlarının ve sağlık dosyalarının tutulduğu bir sağlık odası vardır. Bu odada bulunan acil durum çantası ve bazı medikal malzemeler ziyaret esnasında heyetimizde bulunan doktor tarafından kontrol edilmiş ve bazı tıbbi malzemelerin son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu tespit

edilmiştir. Kurum idaresi tarafından derhal gerekli inceleme ve kontrollerin yapılacağı, kullanım süresi geçmiş malzemelerin yenileri ile değiştirileceği bildirilmiştir.

58. Kurumda iç hizmetler ve iş yurtlarında mahpusların portör ve tüberküloz yönünden tetkiklerinin belli aralıklarla yapılmakta olduğu, Kurumdaki tüm kısımların periyodik olarak gezilip temizlik, aydınlatma, ısı ve havalandırmanın yeterliliği kontrol edildiği Kurum idaresi tarafından belirtilmiştir.
59. İl dışı sevkleri olan mahpuslara yolculuk yapmalarında sakınca bulunup bulunmadığı hususunda muayeneleri yapılarak gerekli raporlar düzenlenmektedir.
60. Hükümlü ve tutukluların yapılan muayeneleri sonucu sağlığı açısından oda değiştirmeleri zorunlu görülenlerin durumunun Kurum müdürlüğüne raporla bildirildiği ifade edilmiştir.
61. Kurumda bulunan tüm hükümlü ve tutuklulara önleyici sağlık hizmeti olarak hepatit B hastalığından korunması için aşı yapıldığı, ayrıca bulaşıcı hastalıklara karşı her yıl tarama testleri yapıldığı bildirilmiştir. Bulaşıcı hastalığı (AIDS, Hepatit C, tüberküloz gibi) bulunanların ayrı odalarda barındırıldığı ve hasta bakıcı ve sağlık personelleri tarafından gerekli önlemlerin alındığı, bu kişilerin çamaşırlarının ayrı ve özel olarak yıkandığı tespit edilmiştir.
62. Hücre cezası alan hükümlü ve tutukluların sağlık durumu kontrol edilip hücre cezası çekmesine sağlığı açısından engel hali, olup olmadığı hususunda kurum müdürlüğüne rapor verilmektedir. Mahpuslar tarafından hücre cezasındaki tutulma koşullarına ilişkin olarak herhangi bir şikâyette bulunan olmamıştır.
63. Mahpusların yapılan muayeneleri sonrası obezite, tansiyon, yüksek kolesterol veya şeker hastalığı tespit edilenlerin durumu Kurum müdürlüğüne bildirilerek bu hastalara diyet yemek verilmesi sağlanmaktadır. Kronik rahatsızlığı olan mahpusların hastanelerin ilgili polikliniklerine sevkinin yapıldığı ve düzenli takip edildikleri bildirilmiştir.
64. Mahpus ve personelin acil rahatsızlığı durumunda hemen muayenesi yapılarak tedavileri gerçekleştirilmekte, tedavisi Kurum tabipliğinde yapılamayanların ise vakit kaybedilmeden devlet hastanelerine sevki sağlanmakta olduğu ifade edilmiştir. Acil durumlarda 112 aracılığıyla ambulans istenildiği, hastaneye de 112 servisi kurulması yönünde Sağlık Bakanlığında resmi olarak talepte bulunulduğu bildirilmiştir. İlçede bulunan 112 ekiplerinden sadece 1 tanesinin doktorlu olduğu ve Kurumdan bir çağrı yapıldığında içinde doktor bulunan ambulansın 5-12 dakika içerisinde Kuruma yönlendirildiği öğrenilmiştir.
65. Kurumda diyaliz ünitesi ve yoğun bakım servisi bulunmamaktadır. Özellikle diyaliz ünitesinin bulunmaması hastaneye sevk sayısını artırmakta olup, bu sevk yoğunluğu hem hastalar hem de sayıca yetersiz olan personel açısından sıkıntı oluşturmaktadır.

66. Kurum doktorları tarafından her gün mahpusların odalarının dolaşıldığı ifade edilmiştir. Muayene sonucu sevk olması gereken mahpuslar hakkında doktor tarafından sevk evrakı düzenlenmekte ve bu evraklar mahpusların hastanelere sevki ve idaresinden sorumlu olan Menemen Cezaevi Jandarma Bölük Komutanlığı'na teslim edilmektedir.
67. Ziyaretimiz esnasında görüşülen bazı mahpuslar, doktorun kendilerini hastaneye sevk ettiği halde sevklerinin yapılmadığını veya geç yapıldığını iddia etmiştir. İdare, sevklerin yapılmadığı iddiasını doğru olmadığını, kayıtlarda görüleceği üzere mahpusların her ay birden fazla kez sevklerinin yapıldığı, sevklerle ilişkin aksamaların en aza indirilmesi için jandarma ile birlikte çaba gösterdiklerini ancak infaz koruma memuru ve jandarma personelinin sayısının azalması nedeni ile bazı aksamalar yaşanabildiği yönünde yanıt vermiştir.
68. Kurumdan hastaneye sevkler için ring araçlarının kullanıldığı ve ziyaret tarihi itibarıyla 11 adet ring aracı olduğu bildirilmiştir. Kurumda sayıca çoğunluk olarak fiziksel engelli veya yatağa bağlı mahpus barındırıldığı için zaman zaman hastane sevklerinde araç sayısının yetersiz kalabildiği tespit edilmiştir. Koah hastası olan bir mahpus ring aracı ile hastaneye götürülmelerinin koah hastalarının sağlıkları açısından uygun olmadığını, ambulans ile gidip gelmeleri gerektiğini beyan etmiştir.

3.3.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

69. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde genel olarak kötü muamele iddiası ile karşılaşılmamış; aksine mahpuslar personelin kendilerine yönelik tutumlarından memnun olduklarını ve arkadaşça davrandıklarını, kendilerine yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Kötü muamele iddiasında bulunan birkaç mahpusla ilgili olarak İdare ile ayrıca görüşülmüş ve ayrıntılı bilgi alınmıştır.
70. İdare, Kurumda terör suçlarından barındırılan birkaç mahpusun, Kurum personellerinin olumsuz davranış ve sözlerine maruz kaldıkları yönünde iddiaları bulunduğunu ve bu şekilde yapılan şikâyet ve başvuruların Cumhuriyet Başsavcılığına bildirildiğini ifade etmiştir. Bahsi geçen bu iddialarda bulunan mahpuslarla ziyaret esnasında görüşmeler yapılmış, ilgili belgeler incelenmiş olup, her olayın hem kameralarla hem düzenlenen tutanaklarla kayıt altına alındığı ve Menemen Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirildiği tespit edilmiştir.
71. Ziyaret tarihinde Kurumda terör suçundan hükümlü bulunan ve açlık grevinde bulunan 3 kişi bulunmaktadır. Bu mahpuslarla yapılan görüşmelerde; Kurum idarecileri, infaz ve koruma memurları ve jandarma personelinin kötü muamelesine maruz kaldıklarını,

odalarına aniden baskınlar yapıldığını ve ellerinde kameralarla odalarına girildiğini, mahremiyetlerinin ihlal edildiğini, açlık grevini bırakmaları için psikolojik baskıya maruz kaldıklarını, tedaviyi reddetmelerine karşılık zorla hastaneye götürüldüklerini iddia etmişlerdir. Mahpuslar engellilikleri nedeniyle tek başına bir odada kalamayacaklarını ancak Kurumda tek başına tutulduklarını bu durumun hayatlarını olumsuz yönde etkilediğini beyan etmişlerdir.

72. Yukarıda (71. Paragraf) bahsedilen iddialara ilişkin olarak Kurum İdaresi tarafından , açlık grevinde olan kişilerle “tedavilerini tamamlamadan açlık grevi yapmanın kendilerine vereceği zararlara ilişkin olarak” hatırlatmak amacıyla görüşmeler yaptıkları ancak kişilerin siyasi eyleme devam etmek için önerilerini dikkate almadıkları, bu kişilerle yapılan ikna çalışmalarının baskı yapıldığı yönünde iddialara sebep olması nedeniyle görüşmelerin kayıt altına alındığı, ayrıca kask kamerası kullanımına ilişkin Adalet Bakanlığı’nın genelgesi bulunduğu ve asılsız iddiaların önüne geçmek için görevli personellerin kask kamerası kullandığı, bu görüntülerin gerekli durumlarda savcılığa verildiği, personellere yönelik kötü muamele iddialarının ve yaşanan adli olayların tutanak altına alınarak, kamera görüntüleri ile birlikte Cumhuriyet Başsavcılıklarına bildirildiği, adli ve idari soruşturmaların başlatıldığı, mahpusların almış oldukları cezaları gereğince tabi oldukları infaz rejimi kapsamında tek başına odalarda tutulduğu ancak Kurum personellerinin her türlü ihtiyaçlarında yardımcı olduğu, tedaviyi reddeden mahpuslara acil durumlar haricinde herhangi bir müdahale ve tedavide bulunulmadığı şeklinde açıklamalar yapılmış ve mahpusların iddia ettiği bazı olaylara ait kamera görüntüleri heyetimize izletilmiştir.

3.3.3. Şikâyet Prosedürleri

73. CPT’ye göre etkili şikâyet prosedürleri kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem alıkonulma merkezi idaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır.
74. Mahpuslar tarafından verilen dilekçeler her sabah, sabah sayımını alan personellere teslimi halinde alınmaktadır. Teslim edilen tüm dilekçeler ilgili birimlere havalesi yapılarak teslim edilmektedir. Mahkemesine, resmi Kurum ve kuruluşlara yazılan dilekçelerin gönderilmekte olduğu, kantin ihtiyacı, fotoğraf çekilmesi, Kurumun açık kısmında revir birimine çıkarılması gibi farklı taleplerden oluşan dilekçelerin işlemlerinin yapıldığı ifade edilmiştir.

75. Kurumda adli olarak ilgi mercilere bildirilmesi gereken olaylar hakkında yılda ortalama 150 bildirim yapıldığı tarafımıza iletilmiştir.
76. Kurumda terör suçlarından barındırılan hükümlü ve tutukluların şikâyet ve talepleri ile ilgili Adalet Bakanlığı ve ilgili Cumhuriyet Başsavcılıkları ile yazışmalar yapıldığı görülmüştür.
77. İdare, mahpusların doktorlarına veya idarecilere sözlü olarak da şikâyet ve isteklerini söylediğini, kendilerine cevap verildiği, imkânlar dahilinde mahpusların taleplerinin karşılandığını ifade etmişlerdir. Kendileri ile görüşme yapılan mahpuslardan çoğu rahatsız oldukları konuları kurum idaresine şikâyet edebildiklerini ve hemen cevap aldıklarını ifade etmişlerdir.

3.3.4. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel Ve Sportif Etkinlikler

78. Kurumun psiko-sosyal servisinin sunduğu bir hizmet olarak, Kurumun psikologları ve sosyal çalışmacı tarafından, “Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı, Öfke Kontrolü ve Salıverilme Öncesi Mahkûm Gelişimi” gibi programlar açılmış olduğunu, çeşitli zaman dilimlerinde tekrar açılacağı bildirilmiştir. Ancak tedavi gören mahpusların kalmakta olduğu bir kurum olmaları nedeniyle grup çalışmalarına aktif katılım olmadığı, 6-10 kişi arasında bir katılım sayısı olduğu söylenilmiştir.
79. Kurumda Menemen Halk Eğitim Müdürlüğü tarafından görevlendirilen eğitmenler ile fiziksel durumu uygun olanlar için zeybek kursları verildiği belirtilmiştir. Ayrıca menemen Müftülüğünce görevlendirilen vaizin haftada iki gün din kültürü ve ahlak bilgisi dersi verip dini konferanslar düzenlemekte olmasının yanı sıra Kur'an kursu açtığı ifade edilmiştir. Okur - yazar olmayan mahpuslara yönelik 1. ve 2. kademe okuma - yazma kursları açıldığı bildirilmiştir. Düzenlenen kurs ve etkinliklere ilişkin mahpuslar tarafından bir şikâyette bulunulmamıştır.
80. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından aylık basılan “Değer dergisi” gönderildiği ve dergiyi okuyan kişilerin belirli aralıklarla düzenlenen bilgi yarışmalarına katıldığı, kurumdan da bu yarışmaya katılan kişilerin olduğu, dereceye giren mahpusların kurum idaresi tarafından ödüllendirildiği ifade edilmiştir.
81. Kurumda bir adet kütüphane bulunduğu, mahpusların odalarında 20 kitap bulundurma haklarının olduğu, ayrıca günlük gazete erişimlerinin sağlandığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında bazı odalarda kitap ve gazeteler bulunduğu gözlemlenmiştir. Mahpuslar kütüphanede bulunan kitapların yazılı listesinden seçim yaptıklarını ve talepte bulduklarını, genellikle birkaç gün içinde kitabın verildiğini beyan etmişlerdir.

82. Kurumda bulunan 4 kadın mahpusun herhangi bir sosyal faaliyet talebinin olmadığı bu nedenle onlara yönelik herhangi bir faaliyet düzenlenmediği ifade edilmiştir. Kadın mahpuslardan biri Bolivya uyruklu olup Türkçe bilmemektedir ve odasında televizyonda bulunmadığı görülmüştür. Kurum idaresi mahpusun yerel bir dil konuştuğunu, ülkemizde Bolivya konsolosluğu bulunmadığı için tercüman temin edemediklerini, Kurum doktorlarından birinin kendi çabasıyla öğrendiği birkaç kelime ile mahpusla iletişim kurabildiğini, bunun dışında kimseyle iletişimi olmadığını, yaşı ve hastalığı nedeniyle de herhangi bir faaliyette bulunamayacak durumda olduğu bildirilmiştir. Kendisi ile görüşülen diğer 3 kadın mahpus tarafından herhangi bir şikâyet veya talepte bulunulmamıştır.
83. Kurumda mahpusların kullandığı 6 adet havalandırma bahçesi mevcut olup, bu bahçeler 10 odaya 1 bahçe olacak şekilde paylaştırılmıştır. Odalardan havalandırma alanlarına doğrudan çıkış bulunmamaktadır. Mahpusların talep ettikleri zaman bahçeye çıkışları sağlanmaktadır ve mahpuslar süre sınırlaması olmaksızın istedikleri kadar kalabilmektedir. Ancak bazı mahpuslar tarafından, yağmurlu havalarda havalandırma bahçesinin ikamesi olmadığı; bu nedenle kamelya veya başka bir kapalı odanın kendilerine tahsis edilmesi yönünde talepleri olduğu beyan edilmiştir.

3.3.5. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

84. Kurumda kalan mahpuslar avukatları, ziyaretçileri ile görüşme ve telefonla iletişim kurma hakkına sahiptirler. Bu görüşmeler için 8 adet kapalı görüş odası, 3 adet avukat görüş odası ve açık görüş için ayrı bir görüşme alanı tahsis edilmiştir. Yapılan incelemelerde bu alanların temiz, düzenli ve bakımlı olduğu gözlemlenmiştir. Görüşlerde mahpuslara fiziksel engeli veya hastalıkları nedeniyle infaz ve koruma memurları haricinde hasta bakıcılar eşlik etmekte ve yardımcı olmaktadır.
85. Kurumda, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik hükümleri⁸ doğrultusunda her ayın ilk haftası açık görüş, diğer haftalarda kapalı görüş olmak üzere, mahpuslar bu Yönetmelikte belirtilen yakınları ile haftada 1 kez görüştörülmektedir. Genel olarak ziyaretlerin yapılmasına ilişkin bir şikâyette bulunulmamış olup, birkaç mahpus tarafından görüşlerin 45 dakika süre ile yapıldığı, bunun yeterli olmadığı dile getirilmiştir. Kurum idaresi, personel sayısı itibarıyla görüş sürelerinin 45 dakika yapıldığını, mevzuatta

⁸ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik madde 10; “Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak kurumca belirlenir.

Görüş süresi, yarım saatten az, bir saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir.”

üst sınırın 1 saat olduğunu ancak görüşler 1 saate çıkarıldığında personel eliyle gerçekleştirilen diğer hizmetlerin aksadığını bu nedenle şu anda bu talebi yerine getiremediklerini ifade etmişlerdir.

86. Mahpusların haftada 1 gün telefon görüşmesi yapması sağlanmaktadır. Ziyaret esnasında telefon görüşmelerine ilişkin olarak herhangi bir şikâyette bulunulmamıştır.

3.3.6. Beslenme

87. Kurumda odalarda musluklardan akan su ile mahpusların içme suyuna erişimi sağlanmaktadır. Kurum içme suyunun her 6 ayda bir düzenli olarak analizinin yaptırıldığı bildirilmiştir.

88. Kurumun yemekleri açık ceza infaz kurumu kısmında bulunan ve 1800 kişilik yemek üretme kapasitesine sahip olan mutfakta hazırlanmaktadır. Kurum personeli ve mahpuslar aynı yemeklerden yemektedir. Çıkan yemeklerin miktar ve çeşitliliğinin dikkate alındığı bildirilmiştir. Yemekler mahpusların odalarına plastik tabldot ile servis edilmektedir. Personel, kendi kendine yemek yiyemeyecek olanlara yardımcı olmaktadır.

89. Ziyaretimiz esnasında açık kısımda bulunan mutfak içerisinde ve zemin kısmında hijyen konusunda bazı sıkıntılar olduğu tespit edilmiştir. İdare tarafından mutfağın yakın zaman içerisinde tamamen yenileneceği ifade edilmiştir. Buna ek olarak, ziyaretimiz sonrası mutfağın tamamen ve ayrıntılı olarak temizlendiğine dair 13 Mayıs 2019 günü Kurum İdaresi tarafından bilgilendirme yapılmış ve temizliğe ilişkin fotoğraflar gönderilmiştir.

90. Kurumda bulunan mahpuslara doktor ve diyetisyen tarafından belirlenen diyet listeleri veya vejetaryen beslenme gibi farklılıkların gözetilerek yemek verildiği söylenilmiş olup, ziyaret esnasında yemek saati koşullara mahpusların talepleri ve sağlık durumlarına göre dağıtım yapıldığı gözlemlenmiştir.

91. Kuruma alınan gıda maddelerinin kontrolü yapılarak kalitesi miktarı ve dağıtımlarının sağlık koşullarına uygunluğu tespit edilmektedir. Ayrıca Kurum yemeğinden yiyen mahpuslar veya personelde, yemek ve etlere ilişkin bir problem oluşması ihtimaline yönelik olarak, tüketilen yemek ve etlere ait numuneler 72 saat soğuk dolapta saklanmaktadır. Ziyaret tarihimiz itibariyle 11/04/2018 – 17/04/2018 tarihlerine ait yemek ve et numunelerinin soğuk dolapta olduğu görülmüştür.

92. Genel olarak verilen yemeklere ilişkin olarak bir şikâyet bulunmamaktadır. Sadece yemek çeşitliliğinin yetersiz olduğu, sıklıkla aynı yemeklerin çıktığı bazı mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.

93. Kurumda bulunan ve açlık grevinde olan kişilerden biri kendisine diyetlerine uygun yemek verilmediğini, iki eli dirsekten ampüte olduğu halde kendisine limonların kesilmeden verildiğini, limonata istediğinde görevli personelin yaptığı limonataların çok şekerli olduğunu ve içmediğini, vitamin takviyelerinin yapılmadığını beyan etmiştir. Bu iddialara karşılık Kurum idaresi tarafından, mahpusa limonlar kesilerek verildiğinde çürüdüğü ve bozulduğu, bu nedenle odasına bütün olarak bırakıldığı ancak talebi halinde görevli personellerin kendisine yardımcı olduğu, ayrıca bu sorunu ortadan kaldırmak için mahpusa defalarca limonata yapıp verildiği, ancak mahpusun içmediği bildirilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. Ceza İnfaz Kurumu İdaresine Yönelik Tavsiyeler

94. Kurumda görüşme yapılan mahpuslardan bazıları, kurum personelinin kendilerine karşı tutumunun olumsuz olduğunu, kendilerini baskı altında hissettiren ifadelerde bulunulduğunu belirtmişlerdir. Kurum idaresinin bu konudaki hassasiyeti gözetilmekle birlikte; mahpusların karşılaşılabileceği olumsuz tutum ve davranışların meydana getirebileceği sonuçların anlaşılabilmesi için, işkencenin ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim ve bilginin infaz kurumu personelinin eğitim programında kapsamlı bir şekilde yer alması,⁹ bunun yanında kişilerarası iletişim becerilerinin geliştirilmesi için göreve alımda¹⁰ ve görev sırasında hizmet içi eğitimlerle öfke kontrolü, kriz müdahalesi gibi mesleki ve kişisel becerileri kazanabilecekleri eğitimlerden faydalandırılması,
95. Mahpusların rehabilitasyonu ve kişinin suç ve suçluluk bilincinden uzaklaşması için; ruhsal iyilik hali kazanması, boş zamanlarını aktif değerlendirmesi gerektiği anlayışıyla; kadın mahpuslarında yer alabileceği kurum içi sosyal faaliyetlerin arttırılması,
96. Açlık grevinde olan mahpuslara ilişkin olarak; gerekli ihtiyaçlarının karşılanmaya devam edilmesi, sağlık kontrollerinin aksatılmaması, açlık grevini sonlandırmaları hususunda kendilerine tavsiyede bulunulması, öte yandan B1 vitamini eksikliğinde Wernicke-Korsakoff sendromu¹¹ gibi hafıza üzerinde kalıcı hasarlar bırakan bir rahatsızlığın ortaya

⁹ İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani Veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme, m.10.

¹⁰ AİÖK Standartları s. 18-19: “CPT bu bağlamda, kolluk kuvvetlerinin göreve alınması sürecinde kişilerarası iletişim yeteneğinin önemli bir faktör olması ve eğitim sırasında, insan onuruna saygı esasına dayalı kişilerarası iletişim becerilerinin geliştirilmesine önem verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu becerilere sahip olmak, polis veya ceza infaz kurumu yetkilisinin farklı şartlarda şiddete dönüşebilecek bir olayı önlemesini veya daha genel olarak, gerilimin azaltılmasını sağlayacak, aynı zamanda emniyet ve cezaevi kurumlarında yaşam kalitesini söz konusu bütün kişilerin yararına olacak şekilde iyileştirecektir.”

¹¹ B1 vitamininin eksikliği nedeniyle belirli serebral fonksiyonlarının kaybına bağlı oluşan ensefalopati.

çıkıldığı bu nedenle düzenli olarak vitamin takviyelerinin temin edilmesi gerektiğinin unutulmaması,

97. Kurumda bulunan mahpuslardan diyaliz tedavisine ihtiyaç duyan hastalar için bir diyaliz ünitesinin oluşturulması için Sağlık Bakanlığı ile ortak süreç yürütülmesi ve bu sayede kurumda yaşanan hasta sevki yoğunluğunun azaltılması,
98. Kullanılan tüm ilaçların ve medikal malzemenin son kullanım tarihleri dikkate alınarak, sağlık çalışanlarının ellerindeki ilaç ve medikal malzemelerle, bulundurulması zorunlu ilaç ve malzemeleri zaman zaman elden geçirip reviri daima hazır halde tutulmasının sağlanması ve bunun için de bir elektronik takip sisteminin hayata geçirilmesi,
99. Kullanılan bütün tıbbi cihazların belirli zaman aralıklarında kalibre edilmesi gerektiğinden bir sorumlunun belirlenip bu cihazlarının envanterinin çıkartılıp kalibrasyon aralıklarının takip edilmesi,
100. Tüm cezaevi çalışanlarının belirli aralıklarla ilk yardım, hijyen gibi konularda yıllık takvim çerçevesinde belirlenmiş eğitimleri alması,

4.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

101. Kurumda ziyaret tarihi itibariyle hasta bakıcı 18 personel bulunduğu, idare tarafından dile getirildiği üzere bu sayının yeterli olmadığı¹² ve kurumun bakıma ihtiyaç duyan mahpusları barındırması nedeni ile genel olarak hizmetlerin işleyişini aksattığı göz önünde bulundurularak; kurumda infaz koruma memuru ve hasta bakıcı personel sayılarının artırılması gerektiği,
102. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 16/6 maddesi kapsamında cezanın infazının ertelenmesine karar verilebilmesi için mahpusun toplum güvenliği bakımından tehlikeli oluşturup oluşturmadığı hususuna, kişinin cezaevindeki konumu, terör örgütleriyle bağlantısı vb. konularda ilgili kolluk birimlerince hazırlanan veriler göz önüne alınarak Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından karar verilmektedir. Mahpus için “toplum güvenliği bakımından tehlike” kıstasının ceza tehirine engel

¹² Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önlenme komitesi (CPT) [AIÖK] 11. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (2001) 16]: “Personel sayısının düşük olması ve/veya mahpuslarla doğrudan temas kurma imkanlarını azaltan personel sistemleri, olumlu ilişkiler kurulmasını engellemektedir; ayrıca genel olarak hem personel, hem de mahpuslar için daha güvensiz bir ortam oluşmasına neden olmaktadır. Personel sayısının yetersiz olduğu durumlarda, söz konusu kurumda temel güvenlik ve yönetim düzeyinin tutturulabilmesi için oldukça fazla mesai yapılması gerekebileceği de unutulmamalıdır. Bunun sonucu olarak personelin stres düzeyi aşırı artabilir ve personel gereğinden hızlı yorulabilir, bu durum da herhangi bir cezaevi ortamında zaten bulunan gerilimi artırabilir.”

olabildiğinin ve bu durumun ağır hastalık halinde hak kayıplarına yol açabileceğinin değerlendirilmesi¹³ ve bu kapsamda mevzuat yönünden çalışmalar yapılması,

103. EHS'nin 9'uncu maddesine göre; Taraf Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmeleri ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlayabilmesi için kapalı ve açık bütün tesislerde erişilebilirliği sağlamakla yükümlüdür. Erişilebilirlik Sözleşme'nin genel bir ilkesi olduğundan engelli bireylerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı durumlara da uygulanması gerekmektedir ve "kapalı ve açık tesisler" kavramı ceza infaz kurumlarını da kapsamaktadır.¹⁴ Bu kapsamda özellikle hasta ve engelli mahpuslara yönelik oluşturulan kurumda erişilebilirliğin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması,
104. Ceza infaz kurumlarına yönelik olarak kurumlarda görevli personele mesleki ve kişisel gelişim ihtiyaçları doğrultusunda verilen eğitimlerin her personel için uygulanması ve sıklığının ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmesi,

4.3. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

105. Kurum idaresi, Bazı mahpusların ceza tehiri kabul edilmesine rağmen, mahpusun gidecek yeri olmaması veya ailesi tarafından kabul edilmemesi gibi durumların yaşandığını ifade etmiştir. Bu mahpusların yerleştirilebileceği Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bir bakım kuruluşu bulunmaması nedeni ile bu kişilere yönelik bakım politikasının geliştirilip bu kapsamda gerekli önlemlerin alınması,

4.4. Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

106. Hastaneye sevklerde dış güvenlik ilgili Jandarma personeli tarafından sağlanmaktadır. Görüşülen mahpuslardan alınan bilgilere göre sevk esnasında kelepçe kullanılmaktadır. Hastalığı olan mahpuslara sevk veya tedavileri sırasında kelepçe takılmasının, işkence ve kötü muamele yasağı ile bağlantılı olarak mahpuslara yönelik muameleler kapsamında değerlendirilebileceği düşünülerek mahpusların sağlık durumlarının göz önünde bulundurulması ve bu konuda hassasiyet gösterilmesi,¹⁵

¹³ Hasta bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılması, kötü muamele yasağı bağlamında bir takım sorunlara yol açabilir. Keza Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne göre Sözleşme'de özgürlüğünden mahrum bırakılan ve hastalığı olan kişilerin durumlarına ilişkin özel bir hüküm bulunmasa da hasta olan bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılmasının, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi uyarınca sorunlara yol açabileceği göz ardı edilemez (*AİHM, Mouisel v. Fransa*, § 38).

¹⁴ Engelli Hakları Komitesi, 8/2012 (2014), *X v. Arjantin*, paragraf 8.5.

¹⁵ AİHM'e göre ağır bir hastalığı bulunan başvurucunun ne kadar zayıf ve hasta olduğunun anlaşılması için özel bir tıbbi yeterlilik de gerekli değildir. Mahkeme, başvurucunun kötü sağlık durumunu göz önünde bulundurarak başvurucuya güvenlik gerekçesiyle kelepçe takılmasının haklı bir neden olarak kabul edilemeyeceğine ve

107. Kurumda yaşanan sevklerdeki yoğunluk düşünöldüğünde sevklerede acil servislerde uygulanan kodlamalara benzer bir uygulama getirilmesi, bu doğrultuda Kurum idaresi ile iş birliğı yapılarak; acil, ikincil ve hafif kodlarıyla sevkler üçe bölünerek değeriendirilmesi ve bu sınıflandırmalara göre bir sıralama yapılması, tavsiye edilmektedir.

dolayısıyla insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağının ihlal edildiğine hükmetmiştir (*AIHM, Salakhov ve Islyamova v. Ukrayna, § 155-157*).

KARŞI OY

Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyaret raporu ile ilgili olarak;

Raporun 71,72 ve 94. Paragraflarında belirtilen iddiaların cezaevi yönetimi tarafından yapılan açıklamalar doğrultusunda gerçek olmadığına anlaşıldığı, ancak belirtilen hususların rapor dili bağlamından herhangi bir süzgeçten geçirilmeyerek Terör örgütlerinin asılsız ve karalama propagandasın bir parçası olabileceğı ve ayrıca söz konusu paragrafların raporun bütünlüğünden koparılması halinde yanlış anlamalara sebebiyet vereceğı kanaatiyle,

Sayın çoğunluğun kararına katılmıyorum.

S... B...
Kurul Üyesi